

**SÖZLÜK BİLİMİ AÇISINDAN KAMÛS-I FRANSEVÎ'NİN
İNCELENMESİ****Dr. Ali ÇİÇEK*****ÖZET**

Çok dilli sözlükler arasında önemli bir yere sahip bulunan Kamûs-i Fransevî Şemsettin Sâmî'nin en önde gelen eserlerinden biridir. İkinci baskısı 1898'de yapılan sözlük, 35000 kelimedenden ibaret olup 2000 sayfadır. Eserde kelimelerle ilgili pek çok örnekler bulunmaktadır. Bu çalışmada sözlüğün kelime yapısı ve sözlük düzeni, değişik görüşler de göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Sözlük için, bir dilin sahip olduğu bütün kelimelerin ve deyimlerin karşılıklarını alfabetik sıraya göre veren eser¹ tanımının yanına, bir cümlede var olan kelimeler aynı zamanda bir sözlüğün ünitelerini teşkil eder² ifadesini ekleyebiliriz. Sözlük diğer bir tanımıyla gramatikal ve etimolojik yönden bir dilin kelimelerinin anlam ve tanımlarını³ veren eser olarak kabul edildiği gibi, aynı zamanda dildeki kelimelerin anlamlarının yanında telâffuzlarını bir liste hâlinde veren kitap⁴ olarak da ifade edilebilir. Bu tanımları ana dilde hazırlanmış sözlükler, diğer ifadeyle tek dilli sözlükler için alabiliriz. Bu tanımlara, dildeki kelimelerin karşılıklarını başka dilde veren eser tanımını eklediğimiz zaman çok dilli sözlükleri de bir bakıma tanımlamış oluruz.

Çok dilli sözlükler birden çok dilin sahip oldukları⁵ söz varlıklarının karşılıklarını birbirlerine tercüme ederek açıklayan eserler olarak da tanımlanabilirler. Dilimizi ilgilendiren ilk çok dilli sözlükler yabancılar tarafından yazılmıştır. Bunların ilk örnekleri olarak Artin Hindoğlu⁶, Alexandre Handjéri⁷ ve Bianchi'nin⁸ yazdığı sözlükler sayılabilir. O dönemde

* Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi.

¹ Türkçe Sözlük, TDK, Ankara, 1988.

² Jean Geunot, Clefs Pour les langues Vivantes, Paris, Ed. Seghers, 1971, s.74.

³ Dictionnaire du Français Vivant (Dictionnaire Bordas), Paris, 1972.

⁴ Logman Dictionary of Contemporary English, Essex, 1981.

⁵ Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil, TDK, Ankara, 1995, s.393.

⁶ Artin Hindoğlu, Dictionnaire Abrégé (Fransızca-Türkçe Lugat), Viyana, 1831.

⁷ Alexandre Handjéri, Dictionnaire Français-Arabe-Persane et Turc, Moskova, Tomes (1.C. 1840, 2.C. ve3.C. 1841).

yazılan sözlüklerin yalnızca birkaçı üç veya dört dilli olup, diğerleri çoğunlukla iki dillidir. Dillerin temeli olan sözlüklerin, özellikle de çok dilli sözlüklerin hazırlanması ile diller arasındaki kelime alış verişleri ve buna bağlı olarak da kültürel etkileşimler hız kazanmıştır.

Osmanlı yazı sistemi ve Arap alfabesi terk edilinceye kadar pek çok Fransızca-Türkçe, Türkçe-Fransızca ve diğer dillerle ilgili çok dilli sözlükler yazılmıştır. Bunlardan Fransızca ile ilgili 40 kadarı “ 1928 Tarihine Kadar Yazılmış Fransızca-Türkçe, Türkçe-Fransızca ve Çok Dilli Sözlükler Üzerine Bir Dil Araştırması (Ata. ÜFEF, Erzurum, 1997)” isimli yüksek lisans tezi kapsamında tarafımdan taranmış ve kısaca değerlendirilmiştir. Adı geçen araştırmada Şemseddin Sami'nin eseri olan Kamûs-i Fransevî üzerinde ise daha kapsamlı olarak durulmuştur.

Çok dilli sözlüklerimiz arasında önemli bir yere sahip olan Kamûs-i Fransevî, Şemseddin Sami'nin özel önem verdiği eserlerinin başında gelmektedir. Bu sözlükten sonra aynı ad altında iki sözlük daha yayımlanmıştır. Hasan Bedrettin⁹, Şemseddin Sami'nin bu sözlüğünün mükemmel bir eser olduğunu, fakat sözlükteki bazı kelimelerin zamanla kullanım alanından kalktığını ifade eder. Aynı şekilde Diran Kelekyan¹⁰ da Şemseddin Sami'nin bu eserini hazırlamak için uzun bir süre uğraştığını belirterek bu eserin çok önemli bir sözlük olduğunu ifade etmiştir. Jean Deny¹¹ ise, bu eseri bütün sözlükler içerisinde birinci sınıf sözlüklerden saymaktadır.

1315 (M. 1898) tarihinde sözlüğün ikinci basımı yayımlanmıştır. Sözlük iki cilt hâlinde ve toplam 1620 sayfa olarak hazırlanmıştır. Yazar eserinin ön sözünde hazırladığı sözlüğün bu sahada hazırlanan sözlüklerin en önemlilerinden birisi olduğunu ifade etmektedir. Ş. Sami, kendi eserinin, daha önce Bianchi, Mallouf ve Handjéri tarafından hazırlanan Fransızca-Türkçe sözlüklerden daha kapsamlı, daha anlaşılır olduğunu ve Türkçe kavramları daha iyi ifade ettiğini beyan etmiş ve bu sözlükleri bu sahada ortaya konan ikinci sınıf eserlerden saymıştır. Buna karşılık Doğan Aksan¹² ise, Handjéri'nin sözlüğünü çok dilli sözlükler için iyi bir örnek olarak anmaktadır.

Sözlükteki kelime sayısı verilmemiştir. Yaptığım sayım sonucu sözlükte 35034 kelime olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu sayım bilgisayarda yapılamadığından çok az da olsa hatalar olabilir. Sözlükte madde başı

⁸ T.X. Bianchi. *Elsine-i Franseviyye ve Türkiyenin Lûgatı* (Dictionnaire Français-Turc), Imprimeur du Comité, Paris, I.C. 1843, II.C. 1846.

⁹ Hasan Bedrettin, *Küçük Kamûs-i Fransevî* (Dictionnaire Français-Turc), Marifet Matbaası, İstanbul, 1928.

¹⁰ Diran Kelekyan, *Kamûs-i Fransevî* (Dictionnaire Français-Turc), Mihran Matbaası, İstanbul, 1911.

¹¹ Jean Deny, *l'Osmanli Moderne et le Türk de la Turquie* (PhTF), Weisbaden, 1959, s.232.

¹² Doğan Aksan, *Age, TDK, Ankara, 1995, s. 401.*

kelimelerin bazılarıyla ilgili pek çok örnek bulunmaktadır. Dolayısıyla sözlüğün, gerek kendinden önce hazırlan sözlükler, gerekse daha sonra hazırlanan Fransızca-Türkçe sözlüklerden örnek bakımından çok daha zengin olduğu söylenebilir.

Kamus-i Fransevî'de Fransızca kelimelere Türkçe karşılık bulmak için çok uzun bir çalışma ortaya konulmuş, önce kelimenin ait olduğu dildeki karşılığı tüm türevleriyle tespit edilmiş ve ona göre detaylı olarak kelimeye karşılık verilmeye çalışılmıştır. Bu karşılıklar içerisinde zamanla eskimiş olanların sayısı bir hayli fazladır. Örneğin, *kamyon* (fr. *camion*) kelimesi için, *el ile çekilir ufak tekerlekli ve gayet alçak yük arabası* karşılığı verilmiştir. Bu ve benzeri karşılıklar teknolojik gelişme ve değişimlerle değişikliğe uğramıştır. Zaten teknik gelişmelerle beraber her dille birtakım değişikliklerin olduğu bilinmektedir. Örneğin, *şoför* (Fr. *chauffeur*) kelimesi o dönemde yalnızca *ateşçi* anlamını karşılarken, bugün bu karşılığın yanına *şoför* anlamı da eklenmiştir.

Sözlüğün baştan sona yapılan incelenmesinde, yazarın Fransızca kelimelere karşılık verirken o günkü Türkçeyi en iyi şekilde değerlendirmeye çalıştığı, yabancı kelimeleri olduğu gibi almamak için özel bir gayret sarf ettiği, karşılıklar çok uzun kaçsa da Türkçe kelimeleri özellikle seçmeye çalıştığı görülmektedir. Buna karşılık bazen Türkçede tam karşılığı varken ve ortada ciddi bir zorunluluk da yokken bazı kelimelerin olduğu gibi alınmasında birtakım gereksizlikler bulunduğu ifade edilebilir. Örneğin, *Fr. canal* kelimesi için *su yolu, arık, hark* karşılıklarının yanına *kanal* karşılığı da eklenmiştir. Ayrıca özenti gereği bazı kelimelerin alındığı da anlaşılmaktadır : *Pardon* gibi. Fakat bu tür karşılıkların ve kullanımların sayısı pek fazla değildir.

Kamus-i Fransevî Fransızca kelimelerin telâffuzlarını vermediği için eleştirilmiştir. Hâlbuki bu eleştiriyi yapanlardan biri olan İ. H. Danişment de kendi sözlüğünde Fransızca kelimelerden bazılarının telâffuzunu vermemiştir. Eleştirilen bu noksanlık bugün kullandığımız Fransızca-Türkçe sözlüklerin hiçbirinde de telâfi edilmemiştir. Sözlüklerimizdeki bu noksanlık, büyük ihtimalle Türkçede fonetik çalışmalarının gereği gibi yapılmamasından kaynaklanmaktadır.

Sözlükte Fransızca kelimeleri karşılamak hususunda, günümüzdeki karşılıklarından çok farklı karşılıklar önerilmiş ve sözlüğe böylece alınmıştır. Örneğin, *Fr. colis* için *Posta dengi, denk, tüccar sandığı* gibi karşılıklar verilmiştir. Bu durumu pek çok örnekte görmekteyiz.

Kelimelere karşılık verilirken ait olduğu dildeki kullanımı ve genel tanımı göz önüne alınarak anlamı ortaya konulmuştur. Bunun için kelimelerin Fransız dilinde muteber olan kullanım biçimleri esas alınmıştır. Bu durum bugün de başvurulan anlamlandırma ve karşı dildeki kelimeyi tanımlama yöntemlerinden biridir.

Kamûs-i Fransevî'de, özellikle ilk defa karşılaşılan kelimelerin Türkçe karşılıkları verilirken tanımları çoğunlukla uzun tutulmuştur. Bu ise Fransızca ve Türkçe arasındaki metin tercümeleri ve kültürel alış veriş noktasındaki birtakım zorlukları beraberinde getirmektedir. Bilindiği üzere dildeki ekonomi ve kolaylık prensibi gereği sözlükçülükte de aslanan az kelime ile çok ve eksiksiz mesaj kodlayıp iletmedir, bu hemen her dilde başvuru ve gözetilen husustur.¹³ Bu sözlükte karşılıkların uzun tutulması biraz da, her iki dildeki kavramların birbirinden gerek teknolojik, gerek kültürel nedenlerden dolayı çok farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bazen de bu anlamlandırma gereksiz sayılacak kadar uzatılmıştır. Mesela, *Fr. cri* kelimesi için; *çağırma, bağırma, haykırma, nidâ, nara, sedâ, sayha, avâz, figân, nâle, feryâd, şikâyet, tezellüm, ağlaşma, efkâr-ı umûmiye* gibi karşılıklar kullanılmıştır.

Kelimeler anlamlandırılırken yabancı dilden doğrudan doğruya alınan kelimelerin bazılarında Türkçenin özelliklerine uygun olarak değişiklikler yapılmıştır: *Korniş (Fr. corniche)* yerine *korniç* kullanılması gibi.

Yerine göre Fransızca kelimelere karşılık verilirken o güne kadar dilde kullanılıp kullanılmamasına bakılmadan yeni yeni karşılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunlar yeni karşılıklar veya birleşik kelimeler biçiminde olmuştur: *Koma (Fr. Coma) : Derin baygınlık*.

Fransızca kelimelere Türkçe karşılıklar verilirken Türkçenin yapım ekleri, yerine göre o zaman dilimizde kullanılmakta olan en nadide Arapça ve Farsça kelimelere de getirilmiş, ayrıca Arapça ve Farsça karşılıklar sıkça kullanılmıştır. Örnek: *Calorimètre* için *mukayesetü'l harare*. Bu tür karşılıkların Fransızca kelimeleri olduğu gibi almamak için tercih edilen bir anlamlandırma yolu olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sözlükte yerine göre Fransızca kelimelere çok güzel Türkçe kökenli karşılıklar da verilmiştir. Bugün Türkçede kullanılan yabancı kelimelere bu sözlük ve dönemin diğer sözlükleri taranarak karşılıklar verilmek suretiyle dildeki sadeleştirme çalışmalarına katkıda bulunulabilir.

Şemseddin Sami, Batılı sözlük yapımcılarının birtakım tekniklerini bu sözlüğe taşımıştır. Örneğin temel kelimelerde madde başı uygulamasına yer verebilmiştir. Bu, sözlük yapımcılığı yönünden önemli bir uygulamadır. Konuyla ilgili olarak Efrasiyap Gemalmaz "Lûgat tertibinde, kelime kök ve kökenlerinin ilk hacede bulunması sebebiyle -alınma kelimeler de alındıkları dillerdeki yapılarına göre böyle mütâlaa edilir- sâdece kök ve kökenlerin madde başı olarak alınması ve bu kök ve kökenlerden gerek eklemeler ile gerekse birleştirme ile türetilmiş olan ve sürekli kavram münasebeti ifade eden diğer lûgat morfemlerinin bu madde başları altında gösterilmesi uygundur. Nitekim

¹³ Efrasiyap Gemalmaz, Standart Türkiye Türkçesi (STT)'nin Formanlarının Enformatif Değerleri, Erzurum, 1982, s. 28.

bilhassa Türkiye dışında tertiplenen Türkçeden diğer dillere lûgatlerde bu yolda uygulamaların izleri görülmektedir.”¹⁴ diyerek bu sözlük yapım tekniğine değinmektedir. Şemseddin Sami, bu uygulamayı Türkçenin yapısına uygun olarak Kamûs-i Fransevî isimli eserinde ortaya koymuştur.

Fransızcadan aynen alınan kelimelere baktığımızda bunların birçoğunun teknolojik kavramların karşılıkları olduğunu görmekteyiz. Bazen moda alanında kullanılan kelimeler de ödünçlenmiştir. Aynen alınan kelimeler genellikle sonuncu karşılık olarak verilmiştir. Fransızcadan olduğu gibi aktarılan karşılıklar incelendiği zaman görülecektir ki bunların bir kısmı Türkçe kelimelerle rahatlıkla karşılanabilir.

Şemseddin Sami'nin sözlüğünde yabancı kelimelere karşılık olarak kullanılmasını teklif ettiği Fransızca kökenli kelimelerden bazıları :

Abonné	: Müşteri, peşinden müşteri, abone
Agence	: Vekâlet, acentelik
Album	: Cüzdan, albüm
Almanach	: Takvim, salnâme
Ampoule	: Karnı şiş ufak şişe, habab
Anticholérique	: Koleraya karşı olan
Antimoine	: Antimon
Arsénique	: Arsenik
Atlas	: Coğrafya haritaları, atlas
Attaché	: Bağlı, müntesip, ataşe
Auto	: Kendi, veya kendi kendine
Avocat	: Avukat, dava vekili
Azote	: Azot
Bain	: Suya girme, banyo
Ballon	: Hava ile dolu deriden veya lastikten top, balon
Banque	: Banka
Benzine	: Benzin
Bière	: Arpa suyu, bira
Billet	: Pusula, bilet
Café	: Kahve
Calcium	: Kalsiyum
Calfat	: Kalafatçı
Canal	: Su yolu, kanal
Capsule	: Kapsül
Carbone	: Karbon
Carnet	: Cep defter, cüzdan
Chapeau	: Şapka

¹⁴ Gemalmaz, Age., s. 180.

Choléra	: Kolera
Chrome	: Krom
Ciment	: Horasan, çimento
Commandant	: Amir, hakim, kumandan
Contrat	: Mukavele, kontrat
Contrôle	: Mukabele defteri, kontrol defteri
Cordon	: İnce ip, sicim, kordon
Coton	: Pamuk, koton
Cristal	: Billur, kristal
Dantelle	: Oya, dantela
Doctorat	: Bir ilim ve fende alınan mezuniyet ve müntehilik şehadetnamesi, doktorluk
Elastique	: Elastik
Electricité	: Elektrik
Fabrique	: Kârhane, fabrika
Format	: Forma
Gendarme	: Candarma, zabita neferi
Geographie	: Coğrafya
Gramme	: Dirhem-i işari, gram
Gymnastique	: Cimnastik
Hectare	: Yeni dönüm, hektar
Hotel	: Konak, otel
Kilo	: Kilo
Kilomètre	: Kilometre
Litre	: Yeni ölçek, litre
Locomotive	: Demiryolu araçlarını çeken makineli araç, lokomotif
Machine	: Alet, makine
Madame	: Hanım, madam
Médaille	: Madalya, nişan
Mètre	: Yeni arşın, zira', metre
Million	: Bin kere bin, milyon
Notaire	: Mukavelat muharriri, noter
Océan	: Bahr-ı muhit, okyanus
Opéra	: Opera
Pardon	: Afv, pardon
Photographe	: Fotoğraf
Poste	: Posta, ulak, tatar
Sulfate	: Sülfat
Téléphone	: Sesi uzaktan işittiren bir nevi alet, telefon
Tomate	: Tomat, domates
Uranium	: Uranyum

Örneklerin uzun tutulmasının nedeni, o dönemde Türkçeye girmeye başlayan yabancı kökenli kelimelerin kullanım şekillerini göstermektir. Şemseddin Sami'nin Kamûs-ı Fransevî'de Fransızca kelimelerin Türkçe karşılıklarının yerine -ikinci, üçüncü sıralar da dahil olmak üzere- kullandığı Fransızca kökenli kelime sayısının yaptığım sayım sonucu aşağı yukarı 120 kadar olduğu görülmüştür. Bu sayım, bütün sözlük baştan sona taranarak üç kez tekrarlanmıştır. Örneklerinin haricinde yaklaşık 35.000 kelimedenden ibaret olan böylesine geniş bir sözlük için bu miktar çok az sayılabilir. Fakat unutulmamalıdır ki yeni karşılaşılan bir kültür çevresine genellikle ihtiyatlı yaklaşmak millî bir refleks olarak ortaya çıkar. Türkçe aynı duyguyu daha önce karşılaştığı kültür çevrelerine karşı da ortaya koymuş, fakat zamanla bu hassasiyetini kaybettiğinden durum tersine dönmüş ve dildeki yabancı kelimelerin sayısı hızla artmıştır. Fransızca kelimelere verilen karşılıklar esere sadık kalınarak yukarıya alınmıştır.

Sözlüğün hazırlanmasında, Şemseddin Sami'nin, açık olarak ifade etmese de Fransızların meşhur sözlüğü Larousse'dan yararlandığı anlaşılmaktadır; bunu verilen örneklerden ve özellikle fiillerle ilgili zaman çekimlerinin (tasrif) ilgili maddelerde kısaca belirtilmesinden anlamaktayız. Fransız dilinde kuralsız fiillerin çekimi özel bir önem ifade etmesine ve ciddi birtakım zorluklar ortaya koymasına rağmen bu sözlükten sonra hazırlanan Fransızca-Türkçe sözlüklerin büyük çoğunluğunda bu tarz bir uygulama yoktur.

Sözlükte görülen en önemli özelliklerden birisi de, sözlük kapsamındaki bazı Fransızca kelimelerin hangi dilden geldiklerini belirten açıklamaların yapılmasıdır. Bu yöntem, belki bugün bile Türkiye'de hazırlanan çoğu Fransızca-Türkçe sözlükte göremediğimiz Avrupa standartlarında ve ileri düzeydeki bir uygulamadır. *Çakal* kelimesini bu tespit için ele alalım: Bu kelime Petit Larousse'da ve Kamûs-i Fransevî'de Türkçe kökenli bir kelime olarak alındığı hâlde günümüzde Türkler tarafından hazırlanan Fransızca-Türkçe sözlüklerin hemen hiçbirinde böylesi bir açıklama yoktur. Şemseddin Sami'nin, Fransızcada kullanılan Türkçe, Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri daha bir dikkatle işaretlemeye çalıştığı anlaşılmaktadır.¹⁵ Fakat bilinen bazı kelimelerin

¹⁵ Türk dilinin etimolojisi ile ilgili olarak ilk önce Bedros Keresteciyan tarafından 1912 yılında Dictionnaire Etymologique de la Langue Turque adlı eser yazılmıştır. Fakat eser Jean Deny tarafından "Türk dilinin etimolojisi ile ilgili kabul edilemez yaklaşımlarla dolu" biçiminde değerlendirilmiş, ayrıca M. Fuat Köprülü tarafından da benzer ifadelerle tenkit edilmiştir. Aynı biçimde bu sözlük Hasan Eren tarafından da bilimsel olmadığı için tenkit edilmiştir. Bu sahada daha sonra şu eserler kaleme alınmıştır: Martti Rasanen, Versuch eines etymologischen Wörterbuchen, Helsinki, 1966; Sir Gerard Clauson, An Etymological Dictionary of Pré-Thirteenth-Century Turkish, Oxford, 1972; E.V. Sevortyan, Etimologičeskiy Slovar Tyurkskih Yazıkov, Moskova, 1974. Bu çalışmaların dışında İsmet Zeki Eyüpoğlu'nun, Türk Dilinin

kökenleri ise belirtilmemiştir. Örnek olarak Larousse'da¹⁶ kaydedilen *Ar. şeker* kelimesini verebiliriz. Yazar bazı kelimelerin Larousse'da belirtilmeyen kökenlerini de işaret etmiştir: Almanach (Ar. al-manakh) gibi. Sözlükteki örneklerden (Örnekler Türkçe, Arapça ve Farsça kökenli olanlardan seçilmiştir.) birkaçını aşağıya alıyoruz :

Alcool (Ar. al-cuhl'dan)	: İspirto, mesküratın ruhu
Caravane (Far.)	: Kervan
Almanach (Ar. al-manakh'dan)	: Takvim, salname
Amiral (Ar. Emire'l-mai'den)	: Bahriye müşiri, amiral
Arsenal (Ar. Ar. Daru'l-sani'den)	: Aslaha ve mühimmat mahzeni, askerî fabrika
Chacal (Tr. Çakal- Tchagâl)	: Çakal
Chérif (Ar.)	: Şerif, Arap emiri
Chiffre (Ar. Cifr veya safer)	: Rakam
Mosquée (Ar.)	: Cami
Fakir-Faquir (Ar.)	: Hint dervişi, fakir, kalender
Magasin (Ar.)	: Mahzen, ambar, mağaza, dükkân
Minare (Ar.)	: Minare
Pacha (Tr.)	: Paşa
Safran (Ar.)	: Safran
Sérasquir (Far.)	: Serasker
Tambour (Far.)	: Davul, trampet

Türkçeyi esas alan çok dilli sözlükler içerisinde önemli bir yere sahip bulunan Kamûs-ı Fransevî, çok yoğun bir çalışmanın ürünü olarak ortaya konmuş bir eser olup kendinden sonra hazırlanan çok dilli genel sözlüklere kaynaklık ve rehberlik etmiştir. Günümüzde hazırlanan Fransızca-Türkçe sözlüklere baktığımızda bile Kamûs-ı Fransevî'nin izleri açıkça görülmektedir.

ABSTRACT

Kâmusi Fransevi, Which has an important place in our multilingualsim dictionaries is one of the most important works of Şemsettin Sâmî. The Dictionary of which the second edition was made in 1898, consists of the 35.000 words, 2000 pages. In the work, there are a lot of samples related to the words. In this study, the world number of the dictionary and the dictionary order were examined by being noticed also the different ideas.

Etimoloji Sözlüğü ve Hasan Eren'in Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü adlı eserlerini sayabiliriz.

¹⁶ Petit Larousse, Libraire Larousse, Paris, 1960.